

I NEDOSTATCI IMAJU SVOJU SNAGU

Malcolm Muggeridge, *Čovjek koji živi*, KS 1983.

Stanko Vasilj

Ovom smo knjigom dobili još jedan prikaz Kristova života. Muggeridge je poznati i priznati engleski publicist i književnik. Knjigu je napisao prije stupanja u Katoličku Crkvu. Preveo ju je dr. Tomislav Pervan. Potaknut »bezdanom ludošću« Lawrenceova *Čovjeka koji je umro* knjizi je dao naslov ČOVJEK KOJI ŽIVI.

Od Renana preko Straussa do Papinija, Mauriaca i Guardinija mnogo je blistavih umova pokušalo dati svoje viđenje o liku Isusa Krista. Neki su od njih — ne ulazeći u njihove namjere — lik Kristov više krivotvorili nego ga u njegovoj istini predstavili. Renan i Strauss htjeli su mu oduzeti božanstvo, da bi ga izgurali iz vjere i ljubavi milijuna. Papini nas nehotice podsjeća na poznate riječi Anatola Francea: »U povodu Shakespearea govorit ću vam o sebi.«

Malcolm Muggeridge je spoznao Krista u suton života, kad ljude napuštaju više manje sve ambicije osim jedne: smiriti se u Smislu i obraniti od očaja. Našavši ISTINU, skloni smo vjerovati da je pisac cijeli život bio subjektivno prijatelj istine, makar je objektivno uvijek i nije posjedovao. Očito je iz završnice njegova života, za nj Istina nije apstraktna spekulacija ni proizvoljna teorija koja ni na što ne obvezuje. Za nj je Istina na crti Blaqueove intuicije: »Istina se ne može nikada navješćivati da bude samo shvaćena, a ne i prihvaćena i vjerovana.« I jer je Istinu shvatio, on je svim bićem radosno povjerovao. Zato je i napisao *Čovjeka koji živi*, da ga drugima navijesti, kako bi ga i oni shvatili i prihvatili. On je shvatio temeljnu i sudbonosnu istinu da je »dolaskom Isusovim na svijet sam Bog se udostojao uzeti ljudsko obličje, kako bi se ljudi ubuduće osmjelili i uznastojali oko svoje bogolikosti« (23). I što je mnogima nejasno našem je piscu savršeno jasno: »Istina se — Krist — ne može naći u povijesti ni u arheološkoj prašini niti u antropološkim kostima već u srcu vjernika« (22). Možemo, prema priznanju autora, biti ponosni da mu je istina Kristova posebno zasjala u liku naše Majke Terezije.

Muggeridge je erudit velikog raspona. Ali njegov *Čovjek koji živi* nije plod erudicije, a ni rezultat pabirčenja po raznim životopisima ili teološkim spekulacijama. On je svog Krista dugo vremena učio samo na evanđeoskim izvještajima i njihovim odjecima u vlastitom srcu. Slobodan od gotovih kalupa i predrasuda prepustio se čarima Kristove osobe, a s tim i njegovu Duhu koji ga je sve više »uvodio u istinu«. On je mistik čiji se usponi i zrenja približuju usponima i zanosima velikih kršćanskih mistika. U svjetlu Duha koji ga je zahvatao njemu i najveće tajne kršćanstva postaju jednostavno shvatljive: »Jednostavna je činjenica: da bi Bog mogao biti zbiljski ljubljen, on je morao postati čovjekom, a da pri tom ne prestane biti Bogom« (142). Isto tako: ono što danas toliki teolozi, pa i neki katolički, s mrakom i skepsom u srcu raščlanjuju, on jednostavno i radosno prihvaća, kao npr. djevičansko začće i rođenje Isusovo, njegova čudesa i doslovna istinitost njegova uskrsnuća.

Autorovo samoniklo pronicanje u Tajnu Krista nosi na sebi čari one svježine i izvornosti koja posebno odgovara duhu i ukusu suvremenog intelektualca. Ali njegova razmišljanja, uspone i poniranja i najpravovjerniji kršćanin doživljuje kao svojevrsno apologetsko svjetlo: Kristova je istina bogata i spasiteljska ne samo u Crkvi, nego i izvan nje, ako joj pristupamo bez predrasuda. U konačnici ona svojom izvornom dinamikom usmjeruje i vodi u Crkvu, kao što se to dogodilo i s Muggeridgeom. On je snažno osjetio potrebu da bude ne samo glasnogovornik te istine, nego i sin Katoličke Crkve.

Pa ipak Muggeridge nije svagdje dosegao cijele Kristove istine. To na prvi mah može i smutiti, S jedne strane, vrlo je razvidno da pisac razmišlja i živi u svjetlu Duha; s druge strane, on postavlja neke tvrdnje koje se nikako ne uklapaju u osobnost Čovjeka koji je i Bog: što pisac jasno i radosno ističe. Ma kako mi gledali na suvremena teološka razmišljanja o razvoju Kristove

spoznaje — paralelno s njegovim rastom u dobi, mudrosti i milosti — ipak ni u kojem slučaju ne možemo prihvatiti tvrdnju da je i sami Krist mogao »imati dojam da je Ivan Krstitelj uskrslu Ilija« (52). Isto tako ne prihvaćamo tvrdnju da je Kristov četrdesetodnevni post bio »vrijeme silnog raščišćavanja« (63). Također je nemoguće složiti se s tvrdnjom da su »uočljiva kolebanja u Isusovu raspoloženju prema čudesima« (104). Nespojivo je s ulogom »Jaganjca Božjeg koji oduzima grijehe svijeta«, da je mogao »posegnuti za utjehama koje mu nudi ovaj naš zemaljski život: oženiti se, imati djecu i unuke, ostarjeti«. Ili opet: »Vjerojatno se i u Isusu radala napast i kušnja da se ostavi proroštva i njihove slave« (147). Jednako se ne možemo složiti s Muggeridgeom da se »Isus mogao okrenuti od Jeruzalema i vratiti se kući u Galileju i ondje ostarjeti. Svi njegovi snovi o Božjem kraljevstvu, koje je doskora htio uspostaviti, bili bi samo blijede tlapnje i uspomene« (184). Isto je i još više isključeno da je »Isus možda bio u napasti oduzeti sebi život... ako se ta napast javljala, onda je mogla biti samo na trenutke« (173).

Koliko god se navedene tvrdnje ne uklapale u mišljenje i djelovanje Bogočovjeka Isusa Krista, one su donekle shvatljive u mišljenju pisca samoniklog pristupa osobnosti Bogočovjeka, gdje je nemoguće zarezati oštre granice između njegova ljudskog i božanskog djelovanja. Jer, On uvijek djeluje *kao jedna osoba*, a djeluje i kao Bog i kao čovjek. Tu se krije i temeljni problem svih kristologija: i onih starih i ovih novih, što kušaju na nov način rasvijetliti najveću Tajnu Neba i Zemlje. Pitanje u jezgri ostaje uvijek isto: Je li ljudska narav Kristova — po sv. Tomi za njegovu osobnost isto što i šesti prst na ruci — dakle irelevantna u konstituiranju njegove osobnosti, ili i ona u osobnom jedinstvu s naravi Boga na svoj način sudjeluje u osobnosti Isusa Krista. Pitanje se može još jasnije postaviti: Da je Marija umjesto punine milosti primila Božju narav na način istovjetnosti darovane i primljene naravi, bili se i ona mogla nazvati Bogočovjekom?

U Muggeridgeovu *Čovjeku koji živi* još jedna stvar može zbuniti, to je njegov stav prema Euharistiji. »Sa žaljenjem moram priznati da nikad nisam mogao shvatiti njezinu uzvišenu simboliku.« Ovdje ipak treba dvije stvari istaknuti: Pisac ne odbija tu Tajnu vjere sektaški. On samo žali i zavidi onima »koji su sretni na toj gozbi«. I još nešto: Piščev stav prema Euharistiji ima neizravno i apologetski karakter: Iako je spasenje po Kristu, na razne i nama ne uvijek poznate načine, dostupno svakom čovjeku, ipak se CJELINA Kristove istine nalazi u njegovoj Crkvi, koja je uvijek i sama jedna i katolička i apostolska i sveta. Duh koji je pisca vodio do istine tu ga je ostavio da sačuva punu ucijepljenost u Crkvu. Zato sam čvrsto uvjeren da Muggeridge sada kao katolik shvaća svu ljepotu i životvornost ove Tajne u djelu spasenja.

Prijevod dra Tomislava Pervana nešto je vrijednije od prijevoda što ih redovito sretamo. To je pravi stvaralački posao. Jezik i stil kojim je Pervan uveo Muggeridgea u hrvatsku književnost pun je svježine i izvornosti. I najbolji jezični i književni stručnjaci moći će uživati u njemu. — Na žalost, korektura je više puta, nekad i grubo zatajila.

NOVA MISA BORISA PAPANDOPULA

Boris Papandopulo: Poljička pučka misa, Tribunj—Opatija 1983.

Petar Zdravko Blajić

U bogatom glazbenom opusu Borisa Papandopula duhovna glazba, uzeto u najširem značenju riječi, zauzima vidno mjesto. Od te duhovne glazbe znatniji dio inspiriran je upravo našim južnim, srednjodalmatinskim crkvenim glazbenim izričajem. To se ne očituje samo u tome što je Maestro izabirao